

EDINOST

Posamezna številka v Trstu in okolici po 20 cent. — Oglasi se računajo v stroški ene kolone (72 mm.) — Oglasi trgovcev in obrtnikov mm po 40 cent. osmrtnice, zahvale, poslanice in vabila po L.—, oglasi denarnih zavodov mm po L. 2. — Mali oglasi po 20 cent. beseda, najmanj pa L. 2. — Oglasi, naročila in reklamacije se pošiljajo izključno upravi »Edinosti« v Trstu, ulica sv. Frančiška Asiškega št. 20, I. nadstropje. — Telefon uredništva in uprave 11-57.

Gospodarstvo in politika

Opetovani sestanki med delegati čehoslovaške republike in Italije za vzpostavitev predložitve, oziroma dosego še razsežnejših gospodarskih stikov med obema državama; sklep sporazuma med Italijo in Jugoslavijo v prosepah gospodarskih koristi obeh sosednjih držav na obalah Jadrana, davni sestanek češkega ministra za zunanje stvari Beneša z Mussolinijem v Rimu in nedavni obisk italijanske kraljeve dvojice v Londonu: vse to so znaki, rekli bi mejniki, ki kažejo smerne stremljenosti sedanje države in gospodarske politike Italije.

Vsi ti dogodki pričajo, kako se činitelji, ki imajo sedaj v rokah krmilo države, zavedajo, da tudi italijanska država ne more živeti le samosvoje, od ostalega sveta ločeno življenje — kakor kak puščavnik na kakem nedostopnem otoku sredi širnega oceana. Ravno Italija s svojimi gospodarskimi in socialnimi razmerami je še posebno navezana na čim živahnejše stike z drugimi evropskimi državami. V tem večji meri danes, ko je Amerika začela zapirati svoja vrata priseljivanju iz drugih držav. Nje zemljepisni položaj in nje posebni interesi silijo Italijo na pot v srednjo Evropo, in posebej se na Balkan. Vsa italijanska javnost — ne izjemši nacionalistične kroge, kljub njihovem dosedanjemu tradicionalnemu razpoloženju napram jugoslovenskemu svetu — je z velikim zadovoljstvom pozdravljala sporazum z Jugoslavijo. Istotako je z največjimi nadami spremljala nedavne razgovore med Benešem in Mussolinijem povodom sestanka v Rimu.

Dejstvo pa je, da ne more biti uspešne državne gospodarske politike, ako je ne podpira in ji ne gladi poti modra, smotrna, realna državna politika v navadnem smislu te besede. Politika, ki previdno računa z vsemi razpoloženi in občutljivostmi v državah, s katerimi hoče živeti v plodnih gospodarskih stikih. Z vsemi občutljivostmi — pravimo — mora računati, zlasti tudi s tistimi politične in nacionalne narave.

Pokojni veliki nemški kancelar Bismarck, ta mojster diplomatske umetnosti, je sicer sodil drugače. V času, ko sta bili Nemčija in Avstrija v »večnem in neminljivem« državno-političnem zavezništvu, je izvajala Nemčija svojo gospodarsko politiko na škodo lastne zaveznice. To gospodarsko politiko je nadaljevala Nemčija vse do svetovne vojne. Ko se je v letu 1911. vrnil v Beogradu slovenski žurnalistovski kongres, so pripovedovali tam, kako je Nemčija odvzela Avstriji skoro vse srbsko tržišče.

Ali posledice tega navzkrižja med državno-političnim zavezništvom in gospodarsko politiko so postale slednjé usodne za obe zaveznici. Avstrijska diplomacija je namreč v svoji brezglavosti in svojem sovraštvu proti Srbiji hotela rečeno nemško zavrtnost paralizirati, ne morda z gospodarskimi represalijami proti Nemčiji, marveč — posebno v času avstrijskega ministra za zunanje stvari Aehrenthal — s carinsko borbo proti... Srbiji! Srbija naj bi trpela za to, kar je storila Nemčija! To seveda tudi po zaslugi — nesposobnih diplomatskih zastopnikov Avstrije. Posledica tej nesposobnosti je bila, da je v Srbiji politično sovraštvo proti avstro-ogrski monarhiji naraščalo vedno bolj in se je tik pred svetovno vojno razpalilo do žarišča, tako da so že tedaj v Beogradu odkrito govorili, da je oboroženi spopad neogiben. In prišel je. Dogodki, ki so sledili in se vrstili vse do konca svetovne vojne, so najhujša zgodovina, ki je ni treba pripovedovati.

Postanek spopada med avstro-ogrsko monarhijo in Srbijo in strašna komplikacija tega spora sta velesvarilen zgled, kako nevarno in pogubno je, če država ne zna svoja gospodarska stremljenja podpirati z modro državno politiko, ki more pridobivati tudi srca državljanz druge države, kjer hoče uveljavljati svoje gospodarske interese.

Gospodarska stremljenja države morata torej spremljati modra vnana državna politika. Gori omenjena pogajanja s čehoslovaško državo in sporazum z Jugoslavijo kažejo, da si hoče Italija zavarovati v srednji Evropi velike gospodarske koristi, obenem pa tudi močno in vplivno politično pozicijo. Ako hoče Italija doseči ta dvojni cilj, morata nje gospodarska in državna politika skladno stremeti k temu cilju, morata pospeševati druga drugo. Pri tem pa ne smeta spuščati iz vida, da sta glavni politični činitelji srednje Evrope Čehoslovaška in Jugoslavija in da sta v tesnem zavezništvu med seboj. Če si hoče torej pridobivati razumevanje in zaupanje v teh dveh državah, mora računati s tem zavezništvom. Pot v Jugoslavijo vodi preko Čehoslovaške in narobe! Ker pa v današnjih časih demokracije in nacionalne ideje dogovori med vladami visijo v zraku, če niso oprti na mišljenje in razpoloženje med državljani, je na dlani, da se mora državna politika Italije izogibati vsega, kar bi moglo bolno zadevati na čustvovanje državljanz v Jugoslaviji!

Saj nam je že neprijetno, da moramo vedno in vedno ugotavljati to jasno in tako enostavno resnico in to potrebo, ter naglašati dejstvo, da tudi dosedanja manj-

šinska politika napram jugoslovenskim državljanom Italije ne more boljšati razpoloženja med njih soplemenjaki v Jugoslaviji napram italijanski državi. Moramo ponovljati, ker se globoko zavedamo, da bi pravično in dobrohotno postopanje z našo narodno manjšino v veliki meri pripomoglo do skladnosti med gospodarskimi in političnimi stremljenji Italije po zagotovitvi čim večjih gospodarskih interesov in stikov s sosednjo državo! Ko se borimo za drugačno postopanje z našo narodno manjšino, imamo zavest, da je to v polnem skladu s tistimi stremljenji, ki jih hoče udeležiti naša država na podlagi sporazuma z Jugoslavijo in s svojimi pogajanj z zastopniki čehoslovaške republike. Gre za veliko stvar: za gospodarsko in politično pozicijo države v srednji Evropi, za razmah gospodarskih stikov in za nje državno veljavo, moč in ugled. Cilj je tako velik, da je vreden truda in skrbi vodilnih činiteljev in vnetega sodelovanja najboljših in prosvetljenih glav v italijanski javnosti, da morajo vse malenkostne občutljivosti ne računajočega nacionalizma — res malenkostne sprito veličine cilja — utihniti in se umakniti pred realnimi interesi države v nje odnošajih s srednjo Evropo: s Čehoslovaško in Jugoslavijo!

Poslanska zbornica

Nadaljevanje razprave o kronskem govoru — Dr. Besednjak proti nasiljem med volitvami

RIM, 4. Po odobritvi zapisnika yčerajšnje seje in po verifikaciji nekaterih mandatov je zbornica nadaljevala razpravo o kronskem govoru. Prvi je govoril demokratski socialc in nekdanji minister v fašistovski vladi on. Colonna di Cesarò. Omenil je, da je iz vsebine kronskega govora pač razvidno, da ga je sestavil Mussolini; kajti govor ne vsebuje nikakega programa, ampak samo hvali delo Mussolinijeve vlade. Ob zaključku svojega govora je on. Di Cesarò omenil, da se fašizem poslužuje nasilja in da skuša italijanski narod vpreči v jarem. Tedaj je posegel vmes ministrski predsednik Mussolini, češ da edini tak ukrep njegove vlade bi bil zakonski načrt proti tisku, ki ga je odobril tudi sam on. Di Cesarò; Mussolini pa je ta načrt zaprl lepo v skrinjico. On. Cesarò pripomni, da je on takrat predlagal, naj se ukrep odloži. Govornikom izjavljajem je levica z navdušenjem pritrjevala, medtem ko so fašisti neprestano ropotali.

Govor dr. Besednjaka

Dr. Besednjak, kot zastopnik Slovencev trdi, da so večini italijanskega naroda neznan vprašanja in potrebe slovenskega in italijanskega prebivalstva. Ta vprašanja se ne smejo promatrati sama zase, ker so v tesni zvezi z najvišjimi interesi Italije. Dr. Besednjak je trdno prepričan, da ima novo življenje, ki se izraža v fašistovskem gibanju, resnično podlago v gospodarskih potrebah in socialnem razvoju Italije. (Pritrjevanje). V svrhu tega razvoja se mora Italija osvoboditi gospodarske odvisnosti od inozemstva, posebno pa glede izseljevanja. Odtod izhaja potreba, da si Italija zagotovi nove kolonije in nova izhodišča svojemu delu.

Italija se nahaja danes tudi pred novimi važnimi političnimi vprašanji, ki so zanj popolnoma nova, t. j. da mora upravljati manjšine drugega plemena v Juljski Krajini in v Poadizju. Govornik izjavlja, da hoče sodelovati z vlado, ko pojde za plodnosno politiko, ki bi prinesla zadoščenje

omenjenemu prebivalstvu in bi obenem skrbela za interese italijanske države. S tako politiko mora Italija — ne da bi pri tem trpela njena suverenost — gledati predvsem, da pridobi duševno zase Slovence in Hrvate in tako napravi iz njih prave italijanske državljane.

Medtem ko je ministrski predsednik on. Mussolini zagotovil govorniku polno svobodo med volitvami, kar je vzbudilo med slovenskim prebivalstvom veliko simpatijo do Mussolinija, so krajevna oblastva prekršila Mussolinijeve ukaze ter dovolila na Goriškem in v Istri najhujša nasilja (vzkliki na desnici). Tako je prišlo do hudih nasiljev, ki so zahtevala žrtve. Govornik izroči ministrskemu predsedniku dokumente o teh nasiljih. Ministrski predsednik Mussolini opomni, da je bilo mnogo fašistov umorjenih po Slovincih in Hrvatih (pritrjevanje).

Dr. Besednjak izraža prepričanje, da bo ministrski predsednik dal dokaze o svoji oblasti ter potrdil svoje prejšnje ponovne izjave, s tem da bo vsilil krajevnim fašistom spoštovanje pravic Slovanov. Ako ne pride do tega, se bo v onih krajih vedno bolj razplela komunistična propaganda, kar se že dogaja. Govornik zaključuje z željo, da bi vlada vpoštevala potrebe in zadeve slovenskega prebivalstva s koristnimi ukrepi, kar bo gotovo v prid avtoriteti in moralne sile Italije, kateri želi veliko in veselo bodočnost. (Splošno odobravanje na levi, pripombe. — Ta izvleček iz govora je prinesla dobesedno agencija Stefani. Pri. ur.).

Nato je še več poslancev hvalilo delo sedanje vlade, nakar je povzel besedo republikanec Facchinetti, ki je izjavil, da bodo republikanci glasovali proti kronskemu govoru. Isto je izjavil popolar Gronchi v imenu svoje skupine. Sardinec posl. Lussu je podal izjavo, da bodo Sardinci, kakor vedno, glasovali proti kronskemu govoru, ki so ga sestavili fašisti. Seja je končala ob 20.25. uri.

Kralj in kraljica odpotovala na Španško

RIM, 4. Danes predpoldne ob 9.30 je odpotovala italijanska kraljeva dvojica v spremstvu prestolonaslednika Humberta, princeza Piemontskega v Spezijo, kjer se vrkcajo na vojno ladjo »Dante Alighieri«, ki jih odpelje v Valencijo.

MADRID, 4. Španska eskadra, sestavljena iz oklopnice »Jame« in »Alfonz XIII.«, križarke »Reyna Victoria Eugena« in treh torpedolovcev pod poveljstvom podadmirala Jose Rivera odpluje nasproti italijanski eskadri, ki spremlja italijansko kr. dvojico na Španško. Obe eskadri se srečata v petek, dne 6. t. m. predpoldne ob 11. uri pri otočju Columbrete. Na španski eskadri se nahajajo španski prestolonaslednik v zastopstvu španskega kralja, odposlanec madridskega direktorja in italijanski poslanik v Madridu markiz Paolucci. Španska eskadra bo plula ob boku »Dante Alighieri« in bo izvesila italijansko zastavo. Moštvo bo potem pozdravilo italijansko eskadro z vzklikanjem in nato bo plula španska eskadra levo od italijanskih ladij, medtem ko bo torpedolovec »Coderso« služil obema eskadrami za pilota.

Popoldne je ladja »Dante Alighieri« odplula iz Spezije proti Valenciji.

Millerand noče odstopiti

Painlevé predsednik zbornice
PARIZ, 4. Današnji »Matin« piše, da Millerand ne misli odstopiti. Ako ne bodo hoteli sestaviti vlade voditelji levice, bo Millerand poveril nalog za sestavo vlade drugim ter se bo z novo vlado predstavil zbornici. Ako bo ta vlada prisiljena odstopiti in sicer po razpravi, med katero bo moral vsak poslanec prevzeti del odgovornosti. Šele po taki razpravi bo podal Millerand ostavko, ako se mu bo zdelo primerno.

Na današnji seji je zbornica izvolila Painlevéja za predsednika. Painlevé je dobil 296 glasov, Maginot 209.

Kitajski roparji zahtevajo ogromno odkupnino za ujetje misijonarja

LONDON, 4. Iz Honkonga poročajo, da so kitajski roparji izpustili na svobodo dva misijonarja, ki sta prinesla pismo, v katerem naznanjajo roparji, da bodo izpustili ostala dva misijonarja, ki se nahajata v njihovem ujetništvu, proti odkupnini v znesku 22.000 šterlingov, dalje 1000 pušk, 100 pistol in 130.000 nabojev.

Izmena velikih županov

v Ljubljani, Mariboru in Zagrebu

BEograd, 4. (Izv.) Danes sta imela prometni minister Pribičević in minister za notranje zadeve Srški konferenco, na kateri sta razpravljala o izmeni velikih županov v Ljubljani, Mariboru in Zagrebu. Za velikega župana v Ljubljani bo imenovan dr. Baltić, v Mariboru Pirkmajer in v Zagrebu dr. Zucan.

Sporazum glede poslanskih dnevnice in sestave delegacije za interparlamentarno konferenco v Bruselju še ni bil dosežen. Ta vprašanja se bodo reševala šele čez nekaj dni.

Radikali in samostojni demokrati pripravljajo po vsej Jugoslaviji velika zborovanja. Sicer vlada v političnem življenju mrtvilo.

Opozicijski blok je sklenil, da ne prizna nobenega čina vlade, ki ga je storila po 27. maja. Blok bo zahteval, da se revidirajo vsi odloki kabineta.

Glavno tajništvo neodvisne delavske (komunistične) stranke v Beogradu je izdalo proglas, v katerem dolži Orjuno, da je ona kriva trboveljskih dogodkov.

Pogreb v Trbovljah

TRBOVLJE, 3. Danes popoldne se je vršil pogreb nedeljkih žrtev. Zastopane so bile polnoštevilo delavske organizacije iz Trbovelj, Hrastnika in Zagorja. Pokopališče je bilo močno zastraženo in ni smel na pokopališče razen sorodnikov padlih žrtev nihče. Pogreb se je vršil v najlepšem redu in miru. Pokopanih je bilo 5 ljudi. Pogreb je trajal pol ure.

REvolucija po vsej Albaniji

Stališče Jugoslavije

BEograd, 4. (A.). Državljanska vojna se je raztegnila po vsej Albaniji. Tudi v južni Albaniji se revolucionarno gibanje naglo širi, posebno v pokrajini Berat, in se bliža Elbasanu. Redbej Kali je v vstaji napadel Alessio; položaj vladnih čet je zelo kritičen. Vstasi korakajo iz Skadra proti Tirani; vladi so poslali ultimatum, v katerem so zahtevali, da odstopi.

Zunanji minister Nincić je izjavil, da je jugosl. vlada za neodvisnost Albanije; toda v slučaju posredovanja kake tuje države, ne bo mogla ostati ravnodušna.

Nemški državni proračun

Okoli 400.000 nameštencev odpuščenih
BERLIN, 4. Državni svet, v katerem so zastopniki vlad posameznih nemških dežel, je odobril državni proračun za leto 1924. Po poročilu zastopnika državne vlade je bil proračun sestavljen po načelih najstrožje varčnosti ter izkazuje 6 milijard zlatih mark stroškov in ravno toliko dohodkov. Poročevalec je sporočil med drugim, da je bilo do 1. aprila 1924 odpuščenih 396.838 državnih nameštencev, kar znaša 24,9% vseh državnih uradnikov, uslužbencev in delavcev. Na ta način se je prihranilo 491 milijonov mark v zlatu. Med dohodki se navaja davek na plačo, ki znaša 1,3 milijarde, davek na promet in prodajo v znesku 1,4 milijarde, davek na imetje v znesku 379 milijonov, užitnina in carina v znesku 1,06 milijarde.

Iz poročila je nadalje razvidno, da je za izvršitev mirovnih pogodb določena svota 415 milijonov, od katerih pa odplače le 72 milijonov na vojno odškodnino. Izmed omenjenih 641,5 milijonov je določenih 200 milijonov za zasedne čete, 166,3 milijonov za zidanje in vzdrževanje vojašnic, 80,3 milijonov za stroške zasedbe Porurja, 55,1 milijonov za zasedbo Düsseldorfa, Duisburga in Ruhrorta.

Poročevalec je naglašal v svojem poročilu, da bo mogoče udeležiti ta proračun le tedaj, če se vzpostavi upravna in gospodarska enotnost med svobodno in zasedeno Nemčijo. Ako Nemčija ne bi mogla pobirati davkov tudi na zasedenem ozemlju, bi proračun padel, ker bi izostalo 800 milijonov predvidenih dohodkov.

Senat Zedinjenih držav odklonil posojilo Nemčiji

PARIZ, 4. Listom javljajo iz Washingtona: Senatorska komisija za zunanje zadeve je odklonila z 11 glasovi proti 8 načrt zakona, s katerim se je predlagal kredit 10 milijonov dolarjev za pomoč Nemčiji. Komisija je nadalje odklonila z 9 glasovi proti 8 predlog, naj bi se preiskalo, v koliki meri je Nemčija kriva na svetovni vojni.

Marx ostane s prejšnjo vlado

BERLIN, 4. Predsednik republike Ebert je na predlog bivšega kancelarja Marxa ponovno potrdil prejšnjo vlado. Vsi ministri ostanejo na svojih mestih.

Litvinov na potovanju v inozemstvo

MOSKVA, 4. Litvinov je danes odpotoval na dopust v inozemstvo. Namenjen je na Angleško, kjer se bo poučil o razvoju anglesko-ruskih pogajanj.

Vojaški upor na Portugalskem

PARIZ, 4. »Intransigent« poroča iz Lisbone, da so se nekateri častniki-letalci uprli svojemu poveljniku polkovniku Sarlento in si izkopalj jarko na letališču Amadara pri Lisboni in se zabarikadirali. Vojaštvo je baje na strani upornikov.

Odsek našega uredništva in upravnistva v Gorici

Z začetkom tega meseca je otvoril naš list poseben odsek uredništva in uprave za Goriško, ki ima svoj sedež v Gorici, Via Carducci (Gospiska ulica) št. 7, I. nadstropje. Tam se bodo sprejemale vsakega dne od 10—12 predpoldne in od 1—2 popoldne stranke, ki bi rade ustmeno ali pisмено izročile bodisi kako vest iz mesta ali dežele, bodisi oglaš, ki naj se objavijo v našem listu.

Prepričani smo, da bo naša javnost z veseljem pozdravila otvoritev tega našega pomožnega urada v Gorici in upamo, da se ga bo občinstvo posluževalo pri vsaki priliki. Poleg drugih popolnitev, ki smo jih izvršili na naši organizaciji tekom prvih petih mesecev tega leta (telefonska služba z Jugoslavijo i. dr.), ima služiti tudi naš goriški odsek cilju, da se poročevalska služba našega lista čim bolj razširi in razgrne črez vse ozemlje naše Juljske Krajine. Povsod — po naših važnejših središčih kakor po bolj stranskih vaseh — se nizajo dogodki, ki zanimajo javnost, ki imajo večji ali manjši pomen v življenju našega naroda na tem ozemlju, povsod so v nevarnosti interesi naših občin in okrajev, ki jih je treba braniti in zagovarjati. In to nalogo ima naš list v prvi vrsti. Stali na braniku narodnih, socialnih, gospodarskih, kulturnih in moralnih interesov našega ljudstva — delo v tem smislu in dahu je oni naš nespremenljivi program, kateremu je bil naš list vedno zvest v preteklosti in mu ostane neomajno zvest tudi v bodočnosti. Pri tem pa se v polni meri zavedamo dejstva, da bomo mogli vršiti to našo vzvišeno nalogo tem uspešneje in tem izdatneje, čim popolnejši in čim zanimivejši bo naš list tudi v svojem informativnem delu. Toliko lastništvo kelikor uredništva našega lista smatrat vsled tega za eno svojih prvih skrbí in dolžnosti, da posvečata temu delu organizacije našega lista posebno pozornost, da bi mogla »Edinost« odgovorjati, kolikor dopuščajo naša skromna sredstva, vsem zahtevam modernega žurnalizma in obenem tudi vsem potrebam naših čitateljev.

Ob tej priliki se priporočamo vsem čitateljem in prijateljem našega lista, da v bogati meri izkoristijo to udobnost s tem, da nam hitro in točno poročajo o dogodkih v mestu in o življenju in nehanju našega ljudstva na deželi, kajti čim hitrejša, čim točnejša in obilnejša bodo ta poročila, tem zanimivejša in popolnejša bodo »vesti iz Gorice«.

Seja avstrijske zbornice — Vse stranke obsojajo atentat na Seipela

DUNAJ, 4. Včeraj je bila sklicana izvanredna seja narodne skupščine. Poslanci vseh strank so uprizarili prisrčno manifestacijo za Seipela. V imenu narodne skupščine je predsednik Niklos izrazil svoje globoko ogorčenje radi atentata na kancelarja Seipela, upajoč, da bi kmalu okreval. Predsednik je poudarjal, da se je sedaj privrkat pripetilo, odkar obstoja avstrijska republika, da se je avstrijski državljanz omadeževal s krvjo političnega zločina, kar se ni zgodilo niti ob času revolucije in najhujše bede. Radi tega si morajo poslanci prizadevati, da se bodo politični boji v bodočnosti izvajali samo z orožjem uma. Nato je povzel besedo podpredsednik Frank, ki je pojasnil podrobnosti o atentatu ter dodal, da Jaworek ni imel sokrivcev. Dalje je izrazil upanje, da bo mogel Seipel kmalu zopet prevzeti državne posle, kajti zadnja zdravniška poročila o njegovem stanju so zelo ugodna. Konečno je podpredsednik poudaril, da bo ostala politika avstrijske vlade neizpremenjena.

Voščila italijanskega kralja in Mussolinija za okrevanje Seipela

DUNAJ, 4. Danes zjutraj so se brale v vseh cerkvah maše za zdravje Seipela. Poleg načelnikov vseh evropskih vlad in številnih osebnosti sta tudi italijanski kralj in ministrski predsednik Mussolini izrazila brzožavno upanje in željo k skorajšnjemu okrevanju Seipela.

Posledica atentata na Seipela — zblizanje med avstrijskimi političnimi strankami

DUNAJ, 4. Nekateri listi menijo, da bi atentat na Seipela mogel imeti za posledico zblizanje med raznimi političnimi strankami, ki so si sedaj nasprotne. To zblizanje bi zelo povoljno vplivalo na politične razmere v državi.

Stanje kancelarja Seipela povoljno

DUNAJ, 4. Poročilo o stanju mons. Seipela, ki je bilo izdano danes zjutraj ob 7.30, pravi: Kancelar je spal vso noč, topolina 37,3; žila 100, dihanje 28. Duševno in telesno stanje je povoljno.

Poslaniška konferenca.

PARIZ, 4. Danes se je sestala poslaniška konferenca. Predsedoval je Jules Cambon. Konferenca je sklenila, da čimprej poizve za mnenje sveta društva narodov glede spora za dodelitev samostana sv. Nauma.

Samostan sv. Nauma leži južno od Ohridskega jezera na jugoslovensko-albanski meji. Društvo narodov je dalo poslanski konferenci pooblastilo, da sme odločiti o pripadnosti tega samostana.

Ratifikacija grško-jugoslovenskega dogovora glede solunske luke

ATENE, 4. Dne 30. pret. m. sta bili med grško in jugoslovensko vlado izmenjeni ratifikaciji dogovora glede solunske luke,

Pred zborovanjem Male entente

Od zadnjega zborovanja Malega sporazuma pa do danes se je politični položaj v Evropi nekoliko premaknil. Že z ozirom na to dejstvo je potrebno, da se zastopniki Malega sporazuma sestanejo in zavzamejo svoje stališče napram sedanjemu stanju zapadnih demokracij.

Toda eno glavnih vprašanj, ki more odločati o nadaljnjem razmerju Malega sporazuma, je še vedno Rusija. Rusija je morda glavni gonilni motiv nesporazumljenja ali nesoglasja med posameznimi članicami sporazuma.

Tretje vprašanje je: ali se Mala ententa razširi z vstopom Poljske in Madžarske? Nasledstvene države, zastopane v Malem sporazumu so prisiljene skrbno zasledovati politični razvoj vevselil na zapadu. V zadnjem času so se na Angliškem in Francoskem izvršile take izpremembe, mimo katerih ne morejo male države, ki so več ali manj odvisne od vevselil. Dasi ravno je bila Mala ententa deloma ustanovljena tudi zato, da se otrese prahujevoja velikih zaveznikov, vendar pa je njih politika prisiljena uvaževati vsakokratno izpremembo v velikih evropskih središčih.

In dejstvo, da sta se angleški in francoski narod izrazil za levo smernico v politiki, mora vplivati tudi na politiko malih držav. Vsakdo ve, kakšnega pomena utegnejo biti izid zadnjih francoskih državnozborovskih volitev na zunanjo politiko Francije. Posebno prihaja tu v poštev Rusija. Morda ni daleč čas, ko se bo tudi Francija sprijaznila s sovjetsko vlado in pride staro francosko-rusko zavezništvo zopet v veljavo.

In ali ne kaže politika laburistične vlade veliko spravljenost napram sovjetski Rusiji? Dan na dan se imajo končati pogajanja v Londonu, ki utegnejo namah uvrstiti sovjetsko Rusijo v krog velikih političnih sil Evrope.

V časih, ko se torej najtrdovratnejši nasprotniki sovjetske Rusije pripravljajo, da obnove normalne odnose s to državo, je tu besarabsko vprašanje, ki prizadeva rumunskim državljanom sive lase. Besarabsko vprašanje postaja z vsakim dnem bolj nadležno za Rumune.

Rumunija je ugrabila Rusiji Besarabijo in jo anektirala. Morda se rumunski državnik že kesajo tega prenapljenega čina, zakaj kako naj vzdrži Rumunija stalno v sedanjih napetih odnosih z Rusijo? Stvar je namreč taka: Rusija niti od daleč ne misli na to, da bi z oboroženo silo odvzela Rumuniji Besarabijo. Prvič, ker si ne želi svoje iz znanih vzrokov, drugič ker noče sprejeti vloge napadalca in zaigrati moralno vrednoto predstavitelja mirovnih in protimilitarističnih težej. In tretjič, ker čas sam melfe za Rusijo. Že samo dejstvo, da Rusija ne priznava Besarabije Rumuniji, ogroža rumunski politični in gospodarski prestiž. Ker je Rumunija ona, ki mora čuvati ugrabljen plen, je jasno, da je prisiljena držati v pripravljenosti veliko armado in velika armada žre kot moloh. Na ta način se Rumunija gospodarsko izčrpa in polit. slabi, ne da bi bilo treba Rusiji niti z mezinčen ganiti. Končna posledica mora biti gospodarsko propadanje, upor nezadovoljnega ljudstva, državni prevrati in podobne nevesničosti.

Iz sedanjega neznoznega položaja ne more Rumunija, dokler se ne pobota z Rusijo, ali pa dokler zapadne vevselile ne »prisilijo« Rusijo, da pripozna dejansko stanje.

Toda zdi se, da niso imeli rumunski državnik sreče v tem oziru. Vkljub temu, da so poslali celo svojega kralja na »razgled« v Pariz, ni nič pomagalo. Z besedami že pripoznavajo Rumuniji Besarabijo, toda da bi pa hotel kdo žrtvovati kaj za rumunsko grabežljivost, o tem ni govora. Sicer pa je Rusija že danes sila, kateri se ne mara nihče po nepotrebnem zameriti, najmanj pa Francozi vkljub svoji dosedanjí protisovjetski politiki. Gotovo je, da bo morala Rumunija sama razrešiti ta svoj gordijski voz, gotovo pa ne na način Aleksandra Velikega.

Ne Čehoslovaška ne Jugoslavija ne moreta slediti Rumuniji v njeni politiki glede Rusije. Ne ena ne druga nima z Rusijo nobenih krizajočih se interesov. Že zgolj politična modrost kaže, da se Slovani na-

sledstvenih držav ne morejo uvrstiti med sovražnike Rusije. Ne glede na to, da je treba upoštevati tudi sentimentalno stran. Kri ni voda. To se je pokazalo posebno nazorno tedaj, ko se je zdelo, da se spopadeta obe vojski ob Dnjestrju. Posebno časopise v Jugoslaviji se je enodušno postavilo na edino pravilno stališče, da naj Rumunija sama reši svoj spor z Rusijo.

V ruskem vprašanju se torej članice Male entente razhajajo. V tem vprašanju ni poglavitna slabost te zveze, in ni misliti, da bi se tu doseglo sploh kdaj soglasje. Zatorej je ta zveza bolj dvomljive vrednosti. Pregovor pravi, da se pravo prijateljstvo preiškuša v nesreči kot zlato v ognju. Toda ta zveza je baš v besarabskem vprašanju slabo prestala svojo preizkušnjo.

Slejkoprej ostane smoter Male entente omejen na obrambo mirovnih pogodb, v kolikor se nanašajo na nasledstvene države. Nemci in Madžari so še vedno nevarni ne morda po svoji ofenzivni sili, ampak ker bi utegnili izrabiti notranje težkoče svojih sosedov in poskušati v kalnem ribariti.

Glede vstopa Poljske in Madžarske v Male entento se je že večkrat govorilo. Sedaj se to vprašanje zopet pojavlja. Vendar pa se more mirno trditi, da je kaj takega nemogoče. Na Ogrskem ni še prevladala ona struja, ki bi pripoznavala dejanski položaj in se sprijaznila z njim. Dokler se to ne zgodi, mora nezaupnost napram Ogrski ovirati vsako odkritosrčno približanje. Res je sicer, da ni napetost več tako močna, toda do prijateljskih odnosov je še daleč. Ko se bodo nasledstvene države tudi v notranjosti močno konsolidirale, tedaj prestanejo tudi Madžari upati na nemogoče.

Z vstopom Poljske bi se nesoglasja v Mali ententi samo povečala. Tudi Poljska ne živi v dobrih soseskih z Rusijo vkljub riski pogodbi. Ker se ni Poljska še otrsela protiruske tendence v vsej svoji zunanji politiki zamore tvoriti z Rumunijo ofenzivno in defenzivno zvezo, nikakor pa ne more Jugoslavije in Čehoslovaške vpreči v svojo protirusko politiko. Razume se, da bi Rumunija rada videla Poljsko v Mali ententi, ker bi mogla uspešneje zasledovati svoje ekspanzivne težnje proti Rusiji, toda istotako je res, da si želi Jugoslavija in Čehoslovaška ohraniti prosto roko v ruski politiki. Zatorej ne bo za sedaj nič s pristopom Poljske, z Madžarsko pa še manj.

Kriza Male entente se utegne poostriti, če se poostre notranje razmere v Rumuniji. V Rumuniji ni miru in redu. Ni dvoma, da je boljševiška propaganda zajela kmetke sloje. V sedanjem času se dogajajo razni sabotažni čini, med katerimi je bukarska eksplozija najtežja. Govori se o odstavitvi kralja, v splošnem vlada nezaupanje napram sedanjim državljanom Rumunije, ki niso mogli do sedaj doseči nobenih uspehov v zunanji politiki. Z ozirom na kritični notranji in zunanji položaj Rumunije je tudi Mala ententa prizadeta. Če ne bo Rumunija v kratkem vzpostavila svoj položaj in popravila svoj prestiž, tedaj je umevno, da se ne bo za njeno zavezništvo nihče potegoval. Faktično je, da nima danes Rumunija nobenih prijateljev. Rumunski nacionalisti so nepopustni in ofenzivni proti vsem, tudi napram svojim prijateljskim sosedom. Ta trdovratna politika pohlepa in nacionalnega šovinizma pa utegne postati baš sedanjemu režimu v Rumuniji pogubna.

Rumunija pride torej praznih rok k zborovanju. Nikakor pa ne ostali zavezanci. Čehoslovaška je podpisala konvencijo s Francijo, je v pogajanjih in dobrih odnosih z Italijo, Jugoslavija pa je rešila mejni spor z Italijo. Ob takih razmerah je jasno, da bosta Čehoslovaška in Jugoslavija dosti močnejši na zborovanju kakor Italija. Zatorej morajo na tem zborovanju prevladati slovske smernice. Za sedaj ni misliti na to, da se bo Mala ententa razšla. To bi bil več ali manj poraz za vse tri članice, zato bo prišlo do nekakega modusa vivendi, toda če se Rumunija ne pobota z Rusijo, bo tudi ta ententa hiral v životarila, dokler ne pride do preloma.

Občinski davek na dovoljenja (licence)

Kakor smo javili v našem listu od 28. maja, je izložena v mestni telovadnici ul. della Valle glavna matica plačevalcev občinskega daveka na dovoljenja (licence). Ta davek je eden iz dolge vrste novih občinskih davkov, ki so bili uvedeni v tržaški občini po raztegnitvi italijanskih davčnih zakonov na nove pokrajine. Nekateri izmed teh davkov so nadaljevanje davkov, ki so se plačevali že prej, a pod drugim imenom, drugi pa so povsem novi (na pr. družinski davek, davek na živino itd.). Vrsta občinskih davkov, ki se bodo pobirali letos v tržaški občini je, kakor rečeno, dolga: užitinski davek, davek na pse, davek na glasovirje, davek na živino, davek na najemniško vrednost, davek na napise, davek na dovoljenja (licence), davek na obrate in prodaje in še par drugih. Za vsak občinski davek obstoja poseben pravilnik, ki ga je sklenil občinski svet in ki mora biti potrjen s kr. odlokom, da postane pravomočen. Ravno te dni smo javili čitateljem, da sta bila potrjena pravilnik za pobiranje družinskega daveka na živino in občinski tržaške pokrajine.

Za vse občinske davke, ki so bili do sedaj potrjeni, je izdala tržaška občina tozadevne pravilnike, ki so na prodaj po knjižarnah. Zadnja dva, ki sta bila stavljena na prodaj te dni, sta pravilnik o občinskem daveku na dovoljenja (licence) ter na obrate in prodaje (exercizi e rivendite).

Kakor vsi novi občinski davki, tečeta tudi ta dva od 1. januarja 1924. Davku na dovoljenja so podvrženi vsi tisti, ki že imajo ali bodo imeli pozneje dovoljenje, da lahko od-

prejo hotel, gostilno, krmo, likernico, kavarno in druge obrate, v katerih se prodajajo na drobno in zauživajo vino, pivo, likerji in druge pijače; dalje tisti, ki imajo dovoljenje za javne igralnice za biljard in druge dovoljene igre, dalje zdravilišča in javna kopališča itd.

Davku na obrate in prodaje so podvrženi vsi tisti, ki izvršujejo kak poklic, kako rokodelstvo ali kakršnokoli obrt, tudi če so njih dohodki v celoti ali deloma začasni ter nastajajo le iz slučajnih ponudb; dalje tisti, ki prodajajo na drobno kakršnokoli blago in slednjič zabavna društva, krožki, družabna shajališča in drugi slični obrati.

Davek na dovoljenja se plačuje za prvo leto v katerem je bilo dovoljenje dano, in potem za vsa naslednja leta. Ta davek znaša 6% čiste letne najemnine, ki se plačuje za prostore, kjer se dovoljenje izvršuje. Ako ima obratovalec svoje lastne prostore, se davek odmeri na podlagi najemnine, ki bi jo moral plačati, ako bi imel prostore v najemu. Davek na dovoljenje teče od prvega dneva tromesečja, v katerem je bil obrat postavljen. Prenehanje obrata se bo upoštevalo od prvega dneva tromesečja, ki sledi dnevu, ko je bilo prenehanje naznanjeno občinskemu davčnemu uradu. Ako spremeni kak obrat gospodarja, nastane nov davek, ki se računa od prvega dneva onega tromesečja, v katerem se je taka sprememba pojavila. Ta določba pa ne velja v slučaju podedovanja med možem in ženo, starši in otroci. Dediči pa jamčijo za plačevanje daveka.

Kdor začne kak obrat, za katerega je potrebno oblastveno dovoljenje, mora naznaniti to občinskemu davčnemu uradu v osmih dneh po začetku. Istotako je treba naznaniti v roku osmih dni vsako spremembo v obratu.

V prvih mesecih vsakega leta sestavi občinski odbor matico plačevalcev davka na dovoljenja. Matica je izložena 15 dni na ogled občinstvu. Sedaj je, kakor smo že omenili, izložena matica teh davkov že od 10 dni in bo torej na ogled samo še par dni. Proti vpisu v matico je dovoljena pritožba na občinski privzno komisijo, ki se mora vložiti tekom 20 dni po zadnjem dnevu izlozbe. Po tem roku sestavi občinski odbor seznam davkov na dovoljenja, ki se zopet izloži na ogled občinstvu skozi 8 dni. Po preteku teh osmih dni se izroči seznam iztirjevalcu, da iztirja davke.

Glede tistih, ki so se pritožili, odloča občinska privzna komisija. V 20 dneh po sporočitvi njene odločitve se davkoplačevalec lahko pritoži na pokrajinski upravni odbor, a proti temu je potem dovoljena pritožba le še na sodišče. Medtem pa se mora davek plačevati. Davek na dovoljenja se plača v štirih obrokih, ki zapadejo 10. februarja, 10. aprila, 10. avgusta in 10. oktobra. Ker so se letos objavile matice in sezname občinskih davkov precej kasno, se večina novih občinskih davkov se ne pobira. Ravno te dni je tukajšnje županstvo razglasilo, da se bo začel pobirati n. pr. davek na najemniško vrednost že le v avgustu; t. j. s predzadnjim od štirih določenih rokov.

DNEVNE VESTI

Dolžnosti in obveznosti

Na našo ugotovitev, da se mi pač zavadam spremembe, ki je nastopila za nas s priključitvijo te pokrajine k Italiji, da pa se na italijanski strani ne zavedajo spremembe, ki je s tem dejstvom nastopila za italijansko državo, odgovarja pod gornjim naslovom včerajšnji »Il Popolo di Trieste«:

Samo poslušajte — kako! Na čelu »argumentov« je — saj ne more biti drugače — naša »avstro-slovska duševnost«. Na ta »argument« ne odgovarjamo, ker njegovo večno in stereotipno ponavljanje našega preteznega avstrijskosti ima neko veljavo k večjemu kot znak, da na strani tistih, ki očitajo, ni bogastva na idejah. Isto siromaštvo se kaže v nadaljnjih izjavah, ki naj bi opravila to očitjanje, ker si pisec mora pomagati s prevračanjem dejstev in podlitkanji.

Podtika nam n. pr., da bi mi hoteli, naj bi Italija pridržala v teh krajih stare avstrijske uredbe in zakone, ki so bili v prilog nam — »drugorodcem«. Mi da bi se hoteli, naj bi pod imenom Italije nadaljeval obstanek Avstrije, tega političnega nestvora, ki da je bil sramota Evrope. Italija pa da ni tvorba desetero narodnosti kakor je bila Avstrija. V Italiji da ni državljani prve in druge kategorije, tu da ni narodov izkoriščevalcev, ne narodov izkoriščancev. V Italiji je en sam zakon, eno samo pravo in enakost med dolžnostmi in pravicami!

Oddahnimo se. Po toliki plohi zvrčani je treba res nekoliko oddiha. Sedaj pa bi prav lepo prosili »Popola«, kdaj in kje je kdo med nami zahteval, naj Italija pridržuje vse avstrijske uredbe in zakone! Potem bomo govorili dalje o tem. Eno pa moramo vendar ugotoviti že tu: dejstvo namreč, da niso redki slučaj, ko se tukajšnja oblastva še vedno sklicujejo na avstrijske zakone in zaprašene in preperle »patente«, posebno pri izvajanju društvene policije napram našim udruženjem. In mi da bi hoteli, naj bi tu nadaljevala Avstrija, ko smo se z drugimi nemškimi narodi pokojne Avstrije iz srca veselili njenega poloma?

»Il Popolo di Trieste« trdi, da Italija zadostuje svoji dolžnosti napram drugorodcem s tem, da jim daje priliko za priučenje italijanskega jezika in da jih »obvezuje« k uživanju vseh svobodčin, ki jih jamči italijanska ustava. Mi da bi hoteli, da bi Italija vzdrževala večjezične urade, slovsno policijo, slovske šole vevpovod, ki naj bi jih plačevali Italijani, da bi bilo tako ustrezno »umestnim slovskim potrebam«, ki naj bi raznarodile to ozemlje! Po vsej sili da hočemo mi prikazovati svoje mučeništvo. Na srečo pa da nas že zapušta naše delavno in praktično ljudstvo.

Zopet je treba nekoliko oddiha... Sedaj prosimo zopet gospode pri »Popolu«, naj nam lepo povedo, kdaj in kje se je kdo med nami izrekel proti temu, da bi se naše ljudstvo učilo tudi italijanski jezik? Pač pa zahtevamo, naj bodo šole, namenjene našemu ljudstvu, urejene na podlagi, ki jo vsi pedagogi kulturnih narodov smatrajo kot edino in izključno primerno za uspešnost pouka, pa tudi za priučenje italijanskega jezika: na podlagi materinjskega jezika! Gospodje pri »Popolu« se seveda ne menijo za mnenje prosvitljenih pedagogov, ker so izključno le politiki razpaljenega nacionalizma!

Kar se pa tiče potrebe večjezičnosti uradov v jezikovno mešanih krajih, ugotavljamo, da so Luzzatti in general Guerini — gotovo poštena in pametna Italijana — v tem pogledu... našega mnenja, ki mi je pritrtilo tudi fašistovski glasilo v Trentinu »Brennero«, ko je v daljšem članku naglašalo neogibno potrebo, da zna uradnik občeati s stranko v njenem jeziku, kar da bi le večalo točnost in ugled uprave pred ljudstvom!

Naj odgovorimo še na najbolj brezsmiselno trditev v »Popolu«, češ da bi hoteli mi s slovsnimi šolami in veljavo našega jezika pri oblastvih — — — raznarodovati to ozemlje! Tu se je »Popolo« sam sebe ugriznil v jezik. Najprej priznava sam, da so tu drugorodci, ki naj se šele učijo italijanski jezik. Iz tega dejstva sledi menda logično, da je ozemlje, na katerem živijo ti drugorodci — — — slovsko! Res čudno tolmačenje pojma raznarodovanja je to, če se trdi, da je pohlep po raznarodovanju v zahtevi, naj ozemlje s slovskim prebivalstvom ohrani svoj stari narodni značaj.

Na kratko: Mi ne zahtevamo, naj ostane Avstrija s svojimi zakoni. Marveč hočemo, da bomo v italijanski državi pod zaščito italijanskih zakonov res deležni

kov. To pa seveda ne pomeni, da bodo prejšnji obroki darovani, temveč bo moral davkoplačevalec plačati v avgustu 1., 2. in 3. obrok, t. j. torej tri obroke hkratu.

Nazn iztirjevanja občinskih davkov je več ali manj enak pri vseh davkih: sestava in izlozba matice, sestava seznamov in iztiritev iztirjevalcu, da potem davke pobere.

Glede davka na obrate in prodaje, naj omenimo, da so oproščeni tega davka: 1) uradniki in vsi tisti, ki dajejo svoje delo za plačo; 2) prodajalci državnega monopolnega blaga; 3) politična, študijska in dobrodelna društva.

Davek na obrate in prodaje se ne odmerja na podlagi najemnine za prostore, temveč na podlagi gospodarske važnosti, ki se določi po kakovosti poljica, obrata ali prodaje, po prostorih, v katerih se izvršuje, po znesku najemnine, po številu nameštencev in delavcev, po stvarnem dohodku; pri zabavnih društvih in sličnih po namenu, po številu prostorov, po številu osebja, po številu članov in višini članarine, ki jo plačujejo člani. Na podlagi teh podatkov se določi gospodarska važnost obratov in na podlagi te se davek razdeli v 40 kategorij, ki gredo od 1800 lir do 225.000 lir, a odmerjeni davek od 24 do 20000 lir.

ZARES SRAMOTA!

Don Pavel Čurković, župnik v Krnici (na Poljščini) je priobčil v »Istarski Rijeci« dopis, v katerem pripoveduje stvari, da se mora človek zgražati, posebno zato, ker je obtoženec duhovnik. Iz dopisa župnika Čurkovića poenemljemo:

Dne 1. maja 1924. je umrl v Krnici Josip Sestana vled vnetja pljuč. Don Matteo Scabich, duhovnik istotam, je pri oblastvu v Vodnjanu ovalil orožniškega brigadirja, da je on povzročil Sestanova smrt. Na to je don Scabich prišel k župniku Čurkoviću ter mu rekel, da hoče poskrbeti, da bo brigadir stante pede premeščen. Župnik mu je odgovoril, naj se ne meša v take stvari. Ker pa je don Scabich začel obhajati strah radi morebitnih posledic njegovega početja, je šel k brigadirju in mu izjavil, da ga je obtožil pri oblastvih — župnik Čurković! Pa to ni še vse. Don Scabich je sploh redno zahajal k italijanskim oblastvom, orožnikom in fašistom, kjer je zlobno in izmišljeno denunciral naše ljudi, da bi jih uprostalili!

Za časa volitev je prišlo iz Jugoslavije županu uradu nekaj pism, kjer so izseljenci prosili, naj se jim pošljejo krstni listi, kar se je tudi zgodilo. Don Scabich pa je šel k orožnikom, fašistom in drugim italijanskim oblastvom, pri katerih je ovalil župnika Čurkovića, da je v korespondenci z jugoslovenskimi političnimi krogi Radi te denunciacije je moral župnik pretrpeti toliko krivic, da se mu je poročilo zdrave.

Slednje je v župniku — kakor pravi sam — zavrela kri. Povabil je nekega dne k sebi orožniškega brigadirja in don Scabicha, da mu podeli pred pričo dokazje njegove grehe.

To bi bila ena stran, dovolj grda, pa vendar ne še najgrša. Druga je v tem, da je don Scabich, ker je prišel v škripec, priznal, da so bile njegove denunciacije proti župniku in našim ljudem gola izmišljotina in laži! Obenem je to potrdil v izjavi, ki jo je napisal v italijanskem jeziku v prisotnosti brigadirja. Izjava se je glasila:

»Jaz, Matija Scabich, kapelan v Krnici, izjavljam resnici na ljubo: da sem dne 1. maja, po svojem povratku iz Vodjanja, priobčil svojemu župniku Čurkoviću, da sem obtožil orožniškega brigadirja v Krnici, da je morda on povzročil smrt pok. Sestana;

da je g. Čurković izrazil svoje nezadovoljstvo radi tega ter mi ukazal, naj se ne mešam v tuje stvari;

da sem kasneje neresnično očrnil pred Italijani župnika Čurkovića, učitelja Smokovića in njegovega brata Gregorja, študenta v Zagrebu, da so oni pisci dveh dopisov iz Krnice, priobčenih v »Istarski Rijeci«;

da sem večkrat neresnično denunciral naše ljudi, posebno župnika Čurkovića, in to ne samo pri orožnikih in drugih oblastvih, ampak tudi pri fašistih!

Prosim odpustčenja!

Don Matteo Scabich.

Župnik Čurković zaključuje svoj dopis: »Tako se glasi Scabicheva izjava po tolikih neutemeljenih denunciacij, podlosti in laži. Lice mi zardeva ko pomislim, da ta zli duh nosi duhovniško haljo ter se obnaša kot kak navedni propalica. Sramota! In še je ljudi, ki verujejo taki...«

Predavanja društva »Prosveta« v Trstu

V nedeljo dne 1. junija se je vršilo v Zgoniku predavanje, ki je lepo uspelo, čeprav je sedanji čas zelo neugoden za predavanja, ker imajo kmetje tudi ob nedeljah obilo posla. Predavanje je otvoril v imenu tržaške »Prosvete« g. Koruza, ki je v kratkem nagovoru pojasnil namen in delovanje društva za zboljšanje našega gospodarstva. Nato je g. inž. Podgornik predaval o živinoreji. G. inž. je brez dvoma eden najboljših strokovnjakov za gospodarska vprašanja in njegovo predavanje je bilo temeljito in poučljivo.

Obdelal je celotno vprašanje živinoreje. Dokazal veliko korist živine za gospodarstvo vsakega kmeta, ki dobiva od iste mleko, meso, najboljše gnoj in delo. Govoril je nato o raznih pamaah in njih važnosti, da se pridobi polagoma le plemenito živino. Natanko je pojasnil, kako je treba živino krmiti in znjo ravnati, zlasti s teleti in mlajšo živino. Zelo temeljito je bilo pojasnjevanje o raznih kužnih boleznih, njih zdravljenju in omejevanju. Da so ljudje boljše umeli, je pokazal slike o razvoju teh bolezni. Pojasnil je nadalje, kako važna je za dobro živinorejo statistika, ki naj bi jo vodil vsak kmet. Zaključil je s pozivom, naj vsaka zasedaoda uvede razna zboljšanja pri živinoreji, kar bo v prvi vrsti le v njegovo korist.

vinoreji, kar bo v prvi vrsti le v njegovo korist.

Gosp. Koruza se je zahvalil v imenu »Prosvete« kakor tudi v imenu vseh navzočnih g. predavatelju za njegovo koristno predavanje. Na splošno željo je na kratko govoril o važnem pomenu novega italijanskega zakona o zavarovanju živine, o njegovem namenu in o njegovi koristi za vse občine, ki ga bodo izrabile in se ravnale po njem. Nadalje je omenjal razna zelo važna določila tega zakona, ki se povsem razlikuje od dosedanjega. Ker je stvar zelo obširna, je obljubil, da bo v kratkem imel posebno predavanje o tem.

Po predavanju se je razvil v gostilni gosp. Grudna zelo prijateljski pogovor o raznih gospodarskih vprašanjih, ki zanimajo naše kmetke gospodarje. Ob odhodu so se ljudje zahvaljevali ter prosili, da se kmalu spet pride med nje.

Iste dne je predaval v Postojni g. dr. Cermelj o obrtnem redu in sicer posebno o obrtnih združenjih. Pri razgovoru, ki je sledil predavanju, se je razpravljalo tudi o delavski organizaciji.

Prihodnjo nedeljo, 8. junija, bo predaval v Borštu o priliki veselice tamošnje zavarovalnice g. dr. Povh o »zavarovanju goveje živine«.

Koncert pevskega zbora učit. Zveze

Pevski zbor učiteljske Zveze ima, vzlic temu da je še le v tretjem letu obstoja, zanimivo zgodovino za seboj. Prvič je nastopil 30. aprila 1922 v Gorici z nad sto pevci. Iste leta je nastopil tudi v Postojni in še drugič v Gorici. Številni pevci in pevk se je med tem znižalo; deimo zato, da se izbire najboljše, prvotni glasovni matricij, deloma iz gnotnih razlogov, da se znižajo veliki stroški pevskega vja, h katerim zahajajo člani zbora iz vseh krajev Juljske Krajine.

V l. 1923 je zbor svoje delo nenavadno razširil. Priredil je koncerte v Vipavi, pri Sv. Jakobu, na Kontovelu, v Gorici in pri Sv. Luciji. Vsi so se tudi gnotno precej dobro obnesli, ker je občinstvo povsod številno prihitelo, da sliki izredni pevski zbor. V svesti si lepote naše glasbe in premagujočije najtežje, kar je ustvarilo naše glasbeno slovo, je šel v septembru 1923 zbor čez meje pokrajine, v Benetke, kjer je nastopil dva večera v gledišču, in nato v Bolonijo, kjer je pel v dvorani konservatorija. Dosegel je priznanje, kakršnega ni prej doživel noben slovenski pevski zbor. Gnotni uspeh pa ni bil tak, kakor se je pričalo. V načrtu so bili namreč istočasno koncerti še v Vidmu, Gorici in Trstu, ki pa se niso mogli vršiti, vzrok — neugodne razmere. Tako je odpadlo kritje stroškov vse turnee.

Treba je bilo mesecev in mesecev, da si je zbor opomogel od gnotnih udarcev. Vsed po žrtvovalnosti pevk in pevcev se je vzlic neprijazni sreči tekom svojega zadnjega drznega poskusa ohranil trden in ne more zdaj spet polnoštevilno nastopiti. Upamo, da bo občinstvo, Trsta in okolice pokazalo s številno udeležbo, da zna ceniti žilavo prizadevanje za ohranitev take lepe ustanove kot je Zvezin pevski zbor, ki si je počutil najvišje umetnostne cilje in ki je pred širokim svetom častno izprljal svojo sposobnost.

Kdor si hoče zagotoviti mesto pravočasno si more že prej nabaviti vstopnico. Listki so namreč v predprodaji v soboto in nedeljo od 10.—13. ure in od 16. ure naprej pri blažajih Filodramatičnega gledališča, Via degli Artisti 3, 3—5.

Koncert bo v gledišču Filodramatico v nedeljo 8. t. m. Pričetek ob 20.45. Vodi: S. Kumar. Spored: Orazio Vecchi: Mottetto. Anton Lajovic: Bolet — kovač. Kisa. Medved z medom. Pomladna pesem. Zeleni Jurij (Mešani zbori). Anton Lajovic: Serenada. Josip Hače: Da sem bogat. (Tenorska samospeva — poje operni pevec Josip Rijavec). Janko Ravnik: Poljska pesem. Emil Adamič: Mlad junak po vasi jezdi. Stjepan Hubad: Slovenske narodne pesmi (Mešani zbori).

Vstopnina: 3 L, ložen 2 L. Plateja: mehki sedeži 7 L, stoli 5 L, sedeži na galeriji 3 L. Lože 25 L.

»Kraljica palčkov« v Skednju

To lepo igro mladinskega pisatelja Josipa Ribičiča so igrali otroci slovske šole v Skednju, 3. t. m. v dvorani Kons. dr. pri Sv. Jakobu. Igro so priredili za prvoobhajance škedenjske šole in zasebne šole pri Sv. Jakobu. Nabralo se je polno otrok obojeje spola in precej učitelstva. Otroci so se izvrstno zabavali.

Igra je bila dobro dana, kostumi prav lepi in živahni, palčki zanimivi. Med glavnimi palčki je posebno ugajala čarovnica, ki so jo otroci sprejeli z veselim smehom. Razume se, da je bila kraljica dostojanstvena, kralji resen, norček razposajen. Petje je sicer nekoliko izgubilo svojo učinkovitost zaradi akustike in previseke lege, toda klavirsko spremljevanje je zakrilo tudi to pomanjkljivost.

Ni treba povdarjati, da je vzprizarjanje mladinskih iger velikega vzgojnega pomena. Gospodu kaplanu Jakobu Sokliču gre polno priznanje, da je omogočil to uprizoritev. Vsed znanih razmer v Skednju, ni mogel dobiti tamkaj dvorane in otroci so morali s svojim katehetom vsakikrat k vaju peš od Skednja do Sv. Jakoba. Svoj čas so se Skedenjci pritoževali da je dvorana v tujih rokah. Danes, ko je »srečno« v rokah domačinov in »domačinov«, pa je ni mogoče dobiti za nobeno slov. prireditve. In tako so morali tudi domači otroci romati k Sv. Jakobu. Sramota!

Nesebična poštvovalnost gospoda kateheta naj služi za vzgled. Gospodu kaplanu so pomagali tudi njegovi tovariši učitelji. Tudi to hvalevredno složno delovanje duhovništva in učiteljstva je razveseljivo in posnemanja vredno.

»Kraljica palčkov« se ponovi v nedeljo za druge otroke. Nadejamo se, da bo tudi tisti dan udeležba obilna. Poštvovalnost učiteljev in tudi »palčkov« zasluži to.

Škedenjski prvoobhajanci

ponove na binkoštno nedeljo 8. jun. in na binkoštni ponedeljek 9. junija v dvorani DKD pri Sv. Jakobu novo, še nikjer igrano Ribičičevo igro s petjem: »Kraljica palčkov«. Igra je nadaljevanje Kraljestva palčkov.

Začetek točno ob 17.30 uri v nedeljo in ob 18. uri v ponedeljek. Cene: otroci 1 L, odrasli 2 L, sedeži I. vrste 5 L, II. vrste 4 L. Ves čisti dobiček je namenjen revnim prvoobhajancem.

Prošnje za nova dovoljenja za javne obrate. Tukašnja kr. kvestura javlja: Prošnje za nova dovoljenja za prodaje kave, mleka, toplih pijač in sladoleda morajo biti pisane na kolko-vanem papirju za 2 liri. Prošnje, ki morajo biti opremljene z vsemi potrebnimi listinami, naj se pošljejo naravnost na občino, kjer se pripri-se mnenje občinskega odbora in občinskega izdavnstvenega urada.

Prošnje za premostitev javnih obratov, ki morajo biti pisane na kolovarnem papirju za 2 liri, naj se tudi pošiljajo naravnost na območje, katera jih potem izroči kr. kvesturi ob enem s mnenjem zdravstvenega urada o novih prostorih.

Slovensko učiteljsko društvo za Istro. Odbor Slov. uč. društva za Istro naznanja vsem svojim članom, da se za 9. t. m. določeni občini zbor oziroma na to, da ima učiteljsko vlogoškega okraja ta dan solo, prenese na 15. t. m. Kralj, ura in dnevi red ostanejo neizpremenjeni.

Ob enem se pozivajo vsi člani — voditelji, da pošljejo v zadnjem učiteljskem listu napredne podatke o stanju šolstva in učiteljsva na določeni naslov **prav gotovo** do 10. t. m. Na šolah, kjer niso voditelji člani organizacije, najpravi to delo tovariščica, ki je član; za eno šole pa, kjer ni nobenega člana naše organizacije, izpolni podatke po možnosti najbližji tovariščica. — Odbor.

Društvene vesti

Srednješolska skupina Saldob. Izlet na Nanos. Javljaja se vsem tovarišim in tovarišicam, ki se mislijo udeležiti izleta na Nanos, da se v sredo v soboto dne 7. t. m. do 4. ure in en četrt pri postajališču rojanskega tramvaja. Odhod z opneke postaje ob 5.50 do Divače. Včeraj in kosilo iz nahrbtnjaka: Povratek v nedeljo zvečer. — Vodja.

Slov. akad. fer. društvo »Balkan« ima točno ob 20.30 svoj običajni sestanek, na katerega so vabljeni posebno visokošolci vpisani v Trstu. — Odborova seja se bo vršila ur prejšnjih prostorih sestanka. Prosim vse odbornike, da prisostvujejo seji. — Predsednik.

Kontovel. Na binkoštno nedeljo 8. t. m. prirede domači diletanti Jurčičovo narodno igro s petjem v petih dejanjih »Domen«. Predprodaja vstopnic od 11 h predpoldne v dvorani. — Odbor.

M. D. P. — Sv. Jakob. Danes, v četrtek izredna odborova seja ob 8. uri zvečer. Potrebna navzočnost vseh odbornikov. — Predsed.

Tržaška kmetijska družba v Trstu bo imela v petek dne 6. t. m. ob 4. uri popoldne odborovo sejo v svojem skladišču.

Planinsko društvo, prireditelji izlet na Učko. — Odhod z dr. Kolodv. S. Andrej, v soboto 14. t. m. ob 18.20 z vlakom do Lupoglave, kamor se dospe ob 21.30. — Takoj nato odhod na Učko do Peruča. Po daljšem odmoru se povzpne na Vrh, kamor prispemo ravno ob solnčnem vzhodu. S stolpa na vrhu Učke se nudi izletniku nad vse krasen razgled, z ene strani ves Kvarnerski zaliv, Liburnska obala ter Reka in Sušak, z druge pa notranjost Istre ter Čepiška jezera. — Z vrha se pojde zopet do Peruča, kjer bo kosilo iz nahrbtnjaka. Za one, ki bi radi kosili pri Peruču, bo tudi preskrbljeno samo da se javijo pri G. A. Pavlici, Via N. Machiavelli 15, najkasneje do torka 10. t. m. Povratek bo ali preko Bresta v Lupoglav, odkoder z vlakom ob 18.37, prihod v Trst ob 21; ali pa preko Opatije-Matule, odkoder vozi vlak ob 19.26, ki prispe v Trst ob 23.45.

Podružnica »Sol. Dr.« pri Sv. Jakobu ima danes zvečer ob navadni uri odborovo sejo v navadnih prostorih. Prosim polnoštevilne udeležbe, ker so važne stvari na dnevnem redu. — Predsednik.

Tržaško pogrebno društvo pri Sv. Jakobu bo imelo v soboto, 7. t. m. ob 8 zvečer v navadnih prostorih odborovo sejo. Sprejemajo se novi člani. Vstopnina L. 4, mesečnina L. 2 za družino.

»KOLO«. Danes točno ob 8 in pol pevska vaja. Nič ne sme manjkati! Odsotnosti ne opravi noben izgovor!

Iz tržaškega življenja

Krvava drama na javni ulici. — Smrtno ranil svojo soprogo s strelji iz revolverja ter si nato skušal vzeti življenje.

Sinoči se je na trgu Scorcola nenadoma odigrala krvava drama. Mlad bančni uradnik je ponovno ustrelil z revolverjem na svojo soprogo, nato je obrnil orožje se proti sebi ter se lahko ranil.

Junaka te drame sta dva mlada zakonca: bančni uradnik Gino Franceschi, star 31 let, doma iz Turina in 25-letna uradnica Rita Zanier, rodona iz Trsta.

Franceschi je bil svoječasno nameščen pri neki tukajšnji banki. Tekom bivanja v našem mestu se je seznanil z Zanierovo, s katero se je kmalu potem tudi poročil. To se je zgodilo pred približno enim letom. Zakon je bil zelo nesrečen. Mlada zakonca se nista razumela; njuna temperamenta sta bila zelo različna. Nasprotje med njima se je sčasoma tako poostrijo, da sta se pet mesecev po poroki že morala ločiti.

Kmalu po ločitvi je bil Franceschi službeno premeščen v Turin, njegova žena pa je ostala v Trstu, kjer je dobila službo kot uradnica pri špedicijskem podjetju Castellazzi, ki ima svoje urade v ulici Cecilia Rittmeyer. Toda Franceschi ni mogel pozabiti svoje žene; pogostoma ji je pisal, naj se zopet sprijazni z njim. Rita pa ni hotela o tem nič vedeti. Njena nespravnost je Franceschija zelo razdražila; postal je tudi ljubosumen.

Pretekla nedelja je prišel v naše mesto, da bi se osebnopobotal s svojo ženo. Toda tudi na ta način ni nič dosegel.

Včeraj je prišlo nenadoma do drame. Sinoči okoli 20. ure je Rita po končanem delu šla s svojo sestro Viktorijo, ki jo je prišla čakati pred pisarno, navzgor po ulici C. Rittmeyer, ji je na koncu ulice, kjer se začne trg Scorcola, prišel nasproti Franceschi, ki je bil videti zelo razburjen. Nahrulil jo je, zakaj je šla delat, ko se je vendar dan prej izgovarjala, da je bolna. Med obema se je vnelo ostro prepiranje, tekotem katerega je Franceschi nenadoma potegnil samokres ter izpalil proti ženi tri strele. Rita se je zgrudila na tla; kroglo so jo zalele v glavo in v desno roko. Silno razburjeni Franceschi je nato obrnil orožje proti sebi ter se ustrelil v trebuh.

Na kraju krvavega dogodka se je kmalu nabralo mnogo ljudi. Dva mestna stražnika sta Franceschija, ki je bil le lahko ranjen, aretirala ter ga odvedla na postajo mestnih stražnikov, odkoder je bil pozneje odveden na kvesturo.

Med tem časom je bila obveščena o dogodku rešilna postaja. Na lice mesta prihiteli zdravnik je doglal, da je stanje Zanierove zelo nevarno; ena krogla ji je predrila roko, druga pa je obšla v možganih. Ranjenka je bila prepeljana v mestno bolnišnico, kjer so jo morali zdraviti takoj operirati. Njeno stanje je brezupno.

Od krogel, ki jo je Franceschi ustrelil proti svoji žrtvi, ki pa je zgrešila cilj je bila lahko ranjena 25-letna Wanda Rowinski, stanujoča v ulici Genoa št. 21. Deklico, ki je šla tudi slučajno po ulici, je krogla opraskala po levi nogi. Dobila je potrebno pomoč od zdravniške rešilne postaje.

Kradel v Motovunu, aretiran v Trstu. Pred par dnevi so neznan zlikovci v Motovunu, prebrali ter izpraznili blaginjo, v kateri je bil spravljene znesek 27.834 lir. Tamošnja varnostna oblastva so po natančnem poizvedovanju dooznala, da se je omenjenega vloma udeležil 28-letni Andrej Lubiana, doma iz Motovuna. To ugotovitev je podpiralo tudi dejstvo, da je Lubiana po tem dogodku izginil. Iz raznih okolščin je bilo sklepati, da si je osumljenec poiskal zavetje v Trstu. Ta domneva je bila popolnoma utemeljena, kajti predsinonjim se je agentom tukajšnje kvesture, ki je bila obveščena o zadevi, posrečilo aretirati Lubiano. Mladenec je odločno zanikal vsako krivdo; dejal je, da je prišel v naše mesto po opravkih. Toda izgovarjanje mu ni nič pomagalo. Bil je pridržan v zaporu odkoder bo v kratkem izročen motovunskemu sodišču.

Smrt dveh ponesrečenov. Predsinonjim je umrl v mestni bolnišnici 20-letni Jernej Luxa, doma iz Proseka, o katerem smo poročali, da se je nevarno poskušoval pri padcu s kolesa. Okoli 23. ure je podlegel hudim poškodbam 80-letni Angel Bastianon, katerega je pred dvema dnevi na Corso Garibaldi podrla na tla neka javna kočija.

Vesti z Goriskega

Goriški fašji oživljen. Z izključitvijo političnega tajnika odv. Caprara iz stranke je ponehal prejšnja delavnost goriškega fašja. Kakor znano, je bil odv. Caprara predstinitiran od goriških fašistov za zastopnika Gorice v rimski zbornici, čemur pa se je uprla videmska klika, ki je tedaj neomejeno vladala v furlanskem fašizmu, in je celo izključila iz stranke namišljenega kandidata. Neposredno pred volitvami je bil odv. Caprara rehabilitiran in znova sprejet v stranko in tudi znova potrjen kot politični tajnik goriškega fašja.

Na poslednjem pokrajinskem kongresu je bil odv. Caprara duša opozicijskega gibanja, ki je stroglo videmsko kliko in sedaj je pod njegovim vodstvom goriški fašji znova prišel z živahnim delovanjem. Na sobotni in ponedeljkovi vodstveni seji so bile sprejete razne resolucije in razpravljalo se je o raznih prečitih vprašanjih, med temi tudi o strankinem tisku. Glede tiska so bili stavljeni razni predlogi, ki bodo predloženi odobritvi zveznega vodstva. Tudi propaganda za postavitev spomenika zmagi na goriškem gradu je znova oživela.

Vemo sicer, da nimamo goriški Slovenci tudi od goriškega fašja ničesar dobrega za pričakovati, toda navzlic temu mu želimo obilo uspeha v borbi proti videmski kliki, ker goriški fašji vsaj pozna goriške razmere in vsled tega ne bo počel naprati »drugorodcem« takih budalosti, kakor so jih zagrešali videmski mogotci, ker niso poznali mestnih razmer, duševnosti naša ljudstva in ker niso imeli pojma o kakim manjšinski — četudi asimilacijski — politiki.

Podaljšani urnik goriškega tramvaja. Z ozirom na novi železniški voznik red bo goriški tramvaj osedaj pričel voziti ob 5.12 zjutraj in končal bo ob 11.12 zvečer.

Pijančeva pot. 24-letni Ivan Florido se ga je v nedeljo tako nasrkal, da se je ranil na čelu ko je preveč trdo poljubil mater zemljo. Najprej so ga poslali k »Zelenemu križu« potem pa v zapore.

»Ploha«. Pred dobrim letom dni je uprizoril goriški dramatični krožek hrvaško burko »Ploha«. Po dobrem letu se je ta burka ponovila v minulih deževnih dneh v nekem skednju v Via Donizetti, toda že v mnogo ostrejši obliki. Tam so se zbrali dva igralca-kavalirja in dve igralki-prostitutki. Med ne vem katerim dejanjem so udri na oder t. j. v akciji orožniki in pretrgali igro, katere epilog se bo odigral pred goriško sodnijo.

Pred orožniki so se opravičevali, da je vsemu temu kriva ploha, ki jih je pregnala v akciji.

Ureditev postaj za spuščanje bikov in nakup plemenitih prešev na Goriskem. Urad za kmetijski potovalni pouk v Gorici sporoča: Dasi je bila goriška dežela zatrta in je likvidacijski komisar že s pričetkom tekočega leta prekinil vsako delovanje v prilog našemu kmetijstvu, sta se prej deželni kmetijski urad in pozneje goriško podravatelstvo urada za kmetijski potovalni pouk z vso vmo zavzela za izboljšanje naše domače živinoreje. — Pred vsem je deželni kmetijski urad izposloval, da je furlanska pokrajinska uprava ugodila predlogu, da se ohranijo za nakup plemenitih bikov in za ureditev postaj za spuščanje zalogi, ki so bili v ta namen določeni v preteklem upravnem letu in ki se niso mogli uporabiti, ker je bila tedaj cena plemenice živine v Sviči previsoka in ker se je izjalovil radi kužne bolezni na parklji in gočbu drugi poskus nakupa na Predareskem. — Tako je bilo mogoče, da se je v zadnjih dveh mesecih nakupilo in izročilo voditeljem postaj za spuščanje bikov v srednjem govedorejskem ozemlju 23 čisto krvnih plemenikov rujaev švicarske pasme; v prihodnji jeseni se bo izvršil nakup druge skupine plemenjakov za obične, ki niso še preskrbljene z združenim številom potrjenih bikov. — Vsled prizadevanja velezaslužne pokrajinske živinorejske komisije in z velikodušnim prispevkom, ki ga je dala na razpolago naša pokrajinska uprava, je bilo pred kratkim nakupljenih tudi 12 mijaškov in 18 svinjic izvirne nemške pozhahnjene pasme z visoki mišci. Živinorejci, ki želijo dobiti prešite pasme po znižani ceni, naj se zgledajo najkasneje do 10. junija t. l. pri podravatelstvu urada za kmetijski potovalni pouk v Gorici, Via Trieste 43.

»Zveza prosvetnih društev v Gorici« naznanja, da bo njen tajnik članom njenih društev na razpolago vsak ponedeljek in vsak četrtek od 10. do 12. in sicer v društvenih prostorih Via S. Giovanni št. 7./I.

Ivan Čargo:

Nekaj misli o goriški umetniški razstavi

(Konec; prvi del v »Edinosti« od 29. maja.) Umetnost kovanega železa (ferro battuto), katero je industrijski razvoj v polovici XIX. veka že zabiral, je Alberto Calligaris v svojih delih kovanega železa pokazal, da more še obstajati. Sicer je ta nekakaj cvetoča dekorativna umetnost za današnjo dobo stroja le še fragmentarne vrednosti. Tudi A. C. je s svojimi razstavljenimi deli pojav zase na razstavi. »Jeleni«, »Rože in kače«, »Svetilka«, »Cvetnjaki«; v teh umetniško dekorativnih kosih živega železa je lastnega estetičnega okusa precej, tudi mnogo smisla obdelovanja trde snovi, ustvarjajoči nagon. V pretrgani razdalji enkrat organske danes že razblinjene dekorativne aliče in danes težko

ga zopet utišati. A. C. je v svoja razstavljenja dela sklenil s pomočjo secesije in z lastnim individualnim zadati slog. Ako bi njegova manualna produkcija prevpila stroj in bi se logično slogu XX. veka (sicer tipičen slog XX. veka!) uprimerila, bi bila v širši aplikaciji zares smiselna. Bolj možna, kakor mogoča (18. st. beneško znano kovano železo).

Toliko o kolektivno razstavljaajočih.

Dokler je duh, je nemir, je sila, je razvoj. Kar je vehementno se razvijajočega — kreacija in negiranje; sta dve protisilji ki živita ena drugo. V tej neomahljivosti svoje umetnosti Lojze Spazapan. Iskanje v nove svetove. V trdi borbi vsi predhodniki, v ostri s tradicijo (Avangardizem). Ekstremiten v novem podajanju, logik svojih potov — krvava ost. Naprejš!

Grafična dela njegova. Vsako záse epove, v vsaki spojina záse. Karikaturist globokih zaletov do animalne praoblake, z abstraktno preciznostjo tehnike, do bistva tipa. Konstruktiven stilist linearnih harmonij. Razkrajajočji sintetik. Ekspresiven v koncepciji in izražanju. »Veno Pilon«, »Hiše«, »Steklenica in kozarec«, »Vrba«, »Umazanka« (Lurida) i. dr.

Pove mnogo omemu, ki ga zasluži; zabava zračno črepijo konservativca. V kolikor se ni kolektivno udeležil, je v njegovih umetninah grafičnih dimenzij duh, ki se že skoz take razpoke močno izraža.

Sergio Sergi, ksilograf dobre vrednote. V perspektivi težki, v kompoziciji, v izraženem življenju v oblikovanju posameznosti »Kalvarija« dovršena. V obrazu »Gino Parin« gotov risar. V arku kompozicijski manj posrečena, brez ravnotežja, tudi ubitih linij; figura plesalke záse polna resničnih gibov. Z dobrim opazovanjem doseženo življenje celote. Tehnika edina dobrim ksilografom.

Antonio Morassi. Obraz slik. »Bollafio« z oglem risan, poleg drugih močno vsebinska risba. Sofronio Pocarino »Libellula« z vsem zanosom gibčnosti. Alfredo Tomiz, Plastika, prostor, zrak z dobro maniro impresionistične tehnike. »Konji« dobro uplujajo. Ponavljajočega motiva, Antonio Cocconi »Tihozitje«, bolj koketno, kakor doiskano v tisti moderni tehniki; raje preveč dekorativno, brez teže primitivnega podajanja, zato bolj sveže — novo poleg drugih »tihozitij« razstave. Giuseppe Barazzutti. Obsirnejša platna. »Divizionistične« manjve, v protislovju tehnik. Neimpresionizem. Prišolano. Dobrih barv. »Gozdar«, »Jutranja zarja« gorska zimska motiva. Zadpadena naslikana, brez iskanja. Aplikacija upeljanih tehnik neobčutenega impresionizma v siže šole idilikov.

Giovanni Craglietto izboren risar, v akademski aule preveč zaslanjan oko, z zavestjo pridnosti in zgledom vzgojitelja.

Giuseppe Torelli. Ne slabih motivov romantik. »Ljubzenska noč«, »Poreško pokopališče«, »Pogrebi v Santinu« itd. Preproge bolj slikane, manj dekorativne vsebine. Izživljenega motiva »Poslednja pušica Diane«. »Valovje« namenu preproge boljše, je dekorativnejše. Drugi ki vsi slede, amaterstvo diletantizem.

Intarzijski, ki je živel v modi barojski kot gola dekorativa bohotelega pohištva ludvičanskega, je dosegla vrhunec v obrtni umetnosti, kot taka znana. Metod Peternel jo je po svoje upeljal na posebno polje slikanja. Njegovi intarzijski obrabi so dokaz možnosti te vpeljave. V kolikor dopušta čista tehnika te lesne snovi slikati je M. P. sam najbolje pokazal.

Toliko o I. umetnostni razstavi v Gorici. (P. E. G. D. B. A.) Ni brez pomena vsaka razstava, ker je izraz — viden in jasan — tajno krožečih sil, ki živé. Umetnost je tisto svetovje podzavestnih moči, za celoten realen svet ne toliko »majhne« važnosti, ker v njej edino je predzna luč, ki svari v teme človeškega razvoja. In če je resničnega kaj, je podzavesten čut tista, našim organom nedostopna določljivost, ki se pa sama kot sila izraža v čisti umetnini.

Goriški umetnostni krožek je gotov svoje dobre razstave, ker v njej so bila zastopana imena ne tuja pariškimi, berlinskimi, monakovskimi, beneškimi in rimskimi razstavam.

DAROV ZA BIRMO
velika izbira. Cene nizke.
Zlatarna ALBERT POUH
Trst, Via Mazzini št. 46 25

PODLISTEK

W. Collins:

BREZ IMENA

Roman.

Ni odgovoril na to vprašanje, ampak nadaljeval: »Imam še drugi razlog. Če boste brali gotove klavzule te oporoke pod mojim vodstvom, boste sami odkrili okolnosti, ki bi vam jih moral jaz odkriti, okolnosti tako mučne narave, da sam ne vem, kako naj vam jih povem.«

Gospodična Garth ga je presenečeno pogledala.

»Okolnosti, ki se tičejo umrlih in živih, in ki žalibog zahtujejo prihodnost nesrečnih hčera«, je bil odgovor njegov.

»Počakajte malo«, je vzkliknila gospodična Garth vsa potrta.

In ko je nekoliko pomislila in si razločila zmisel odgovorovih besed, je nadaljevala: »Ne bom obteževala vaše itak težke dolžnosti. Dajte, da preberem tisto mesto v oporoki in na zvan najbude.«

Mali oglasi

HIŠA, z devetimi prostori, hlevom za 9 goved, obdelanim vrhom, neprimanjljivo vodo, 1300 klastrov zemljišča, se proda radi selitve. S. Maurizio št. 3, gostilna. 711

URADNICA z dolgoletno prakso, večja več jezikov, išče službe tudi izven Trsta. Prijazne ponudbe pod »Uradnica« na upravnistvo. 712

ENONADSTROPNA hiša s pekarno v največjem industrijskem mestu. Promet Din. 3000 dnevno z inventarjem vred se proda za Din. 250.000.— Naslov pove Aloma Company Ljubljana. 713

ZENSKO KOLO, v dobrem stanju, kupim. Naslov pri upravnistvu. 704

UCENEC, s primerno šolsko izobrazbo, poštenih staršev, se sprejme takoj v trgovino mešanega blaga in železnice. Ant. Križaj Ajdovščina. 702

POZOR GOSPODINJE! Trdka »Vinoagria« v Gorici, via Carlo Favetti št. 6, prodaja kozarce in aparate »Rex«, za konzerviranje sadja in drugih živil. Dobijo se tudi potrebna navodila. Just Ušaj, agronom. 700

DEKLA, močna, večša vseh hišnih del in pranja, tudi priletna, se sprejme na deželi. Naslov pri upravnistvu. 703

SLUŽKINJO sprejme takoj ubožnica Gentilomo, via Cologna Scoglietto 2. 708

TRGOVSKI pomočnik, izvežban v delikatesni stroki, vešč italijanščine in nemščine, se sprejme takoj. Naslov pri upravnistvu. 709

ZLAT, srebra in papirnat denar se kupuje in prodaja po zmernih cenah. Menjalnica via Giacinto Gallina 2, (nasproti hotela Montecenisio). Telefon 31-27. Govori se slovensko. 13

ZLATO, srebro, briljante, plača po najvišjih cenah. Pertot. Via S. Francesco 15, II. 26

BABICA avtorizirana sprejema noseče. Nizke cene. Zdravnik na razpolago. Govori slovensko. Tajnost zjamčena. Slavec. Via Giulio 29. 542

Krone, srebro, zlato, platin in zlat denar kupujem.

Plačam vedno več kot drugi.

Zlatarna ALBERT POUH

Trst, Via Mazzini 46. (25)

ZAHVALA. Za izraženo sočutje ob priliki pogreba našega nepozabnega oproga in očeta

Franca Eržen

se tem potom najsrčneje zahvalujemo. Iskrena hvala vsem prijateljem, znancem, vodstvu slov. zas. šole pri Sv. Jakobu ter zastopnikom drugih šol in korporacij, ki so ga spremlili k zadnjemu počitku.

V TRSTU, 4. junija 1924.

(397)

Družina ERŽEN.

GIUSEPPE SPECHAR - TRST

Via S. Caterina 7, vogal Via Mazzini

naznanja cenjenim odjemalcem, da je prejel

(10)

veliko izbero tu- in inozemskega blaga

za moške in ženske obleke po konkurenčnih cenah

Specijaliteta: ANGLEŠKO in ČEŠKO BLAGO

Najstarejša trgovina obuvala

JOSIP STANTIG

379

Trst — Piazza S. Rosario, pri cerkvi Sv. Petra

Največja izbira vsakovrstnih čevljev za moške, ženske

in otroke. — Velika izbira belih platnenih čevljev

ZA BIRMO in sandalov ter telovadnih čevljev.

Gospod Pendril ji je pokazal tisto mesto, kjer bi imela pričeti, toda ona ni bila zmorna brati, zakaj besede in vrste so ji plesale pred očmi.

»Ne morem vam slediti,« je rekla, »čitate vi, ali pa pripovedujete. Pa še nekaj poprej. Ali je v oporoki poskrbljeno za otroka?«

»Ko je bila napisana, je bilo poskrbljeno.«

»Ko je bila napisana? — Zdaj ne več?«

»Če nima več vrednosti, čemu tritati čas! Poveste mi resnico, vso resnico, gospod Pendril, in sicer takoj.«

Občutil je, da bi ravnal kruto brez potrebe, če bi ne ugodil njeni zahtevi.

»Moram vas spomniti na preteklo spomlad, gospodična Garth,« je začel. »Ali se še spominjate četrtega marca tega leta?«

Namisto da bi odgovorila, mu je stavila vprašanje.

obžaloval njegova otroka, toda ne bi se bil obotavljal povedati nam resnico. Moram ponoviti vprašanje, ki ste ga morda preslišali: Ali se še spominjate četrtega marca?«

Gospodična Garth je odkimala.

Moj spomin za datume je v zadnjih časih oslabil,« je rekla, »zdaj pa sem preveč zmehčana, da bi mogla zbrati svoje misli. Vprašajte drugače.«

In vprašala je drugače.

»Ali se spominjate družinskega dogodka zadnje spomladi, ki je gospoda Vanstoneja tako resno zapolnil?«

Gospodična Garth se je hlastno vzklonila od mize.

»Potovanje v London!« je vzkliknila. Tisto potovanje je vzbudilo v meni marsikatero dvome. Da, dobro se spominjam, ko je gospod Vanstone prejel neko pismo, ga prebral in se tako nenavadno obnašal, da smo bili vsi presenečeni.«

Na naslednja vprašanja gospoda Pendrila se je spomnila vseh bližnjih okolnosti, ki so že tedaj vzbudile v njej misel, da ima to potovanje brzokone že drug razlog poleg onega, ki ga je navedel gospod Vanstone.

Iz tržaške pokrajine
Na Planinski gori pri Postojni se vrši na binkoštni ponedeljek slovesen cerkveni shod s spovedovanjem. Že na predvečer bo govor in večernice. Drugi dan dvojna služba božja ob 6. in 10. uri.

Vesti iz Istre
Vrtna veselica v Klancu. Izobraževalno društvo "Slavnik" v Klancu opozarja vsa bratska društva, da priredi 29. junija na dan Sv. Petra in Pavla vrtno veselico v Klancu. Sodelovala bodo bratska društva iz sosednjih krajev. Na sporedu bo petje, igra in srečolov. Nastopil bo tudi telovadni odsek društva "Slavnik" z moškimi in ženskimi prostimi vajami ter s skupnimi redovnimi vajami. Po veselici prosta zabava. Natančnejši spored se bo pravočasno objavil v časopisih.

Gospodarstvo.
Gospodarski položaj Čehoslovaške, Avstrije, Poljske in Madžarske

Ako izvažamo od nasledstvenih držav bivše monarhije Avstrijo in Čehoslovaško, so vse ostale nove države pretežno agrarne značaja. Skoraj vsa industrija, predvsem ona, ki je eksportirala, je ostala omejenima dvema naslednicama. Le Madžarska je ohranila tudi nekaj večjih industrij, ki jih je biva Ogrska s posebno industrijsko politiko umetno ustavila. To razliko pri ekonomskem ustroju je treba upoštevati pri presoji gospodarskega položaja teh novo nastalih držav.

Od časa do časa pa pridejo še drugi, mnogostevilni faktorji v poštev, ki vplivajo na hipno gospodarsko stanje. Večinoma imajo svoj izvor v splošnem političnem položaju. Predvsem vpliva vprašanje nemških reparacij neugodno na stabilnost evropskega gospodarstva sploh.

Vzemimo na pr. gospodarsko stanje v Čehoslovaški v zadnjem času. Čehi so z napotom vzdržali češko krono, da ni šla za francoskim frankom nizdol. Bil pa je to uspeh njihovega bančnega urada in manj češke industrije, ki ji je baš nizko stanje franka otežilo konkurenčno zmoglost. Ko se je frank zopet dvignil, se je pričakovalo, da se bo gospodarski položaj vsled večje zmoglosti konkurence zopet zboljšal. Vzlic temu pa uporablja danes češka industrija le okoli 60% svoje kapacitete. Eksport se je, dasiravno je na pr. v marcu l. l. presegel import, vendar zmanjšal in najboljši barometer gospodarskega stanja v industrijskih državah je število brezposelnih, ki doseže v Čehoslovaški od 190 do 200 tisoč. Prizadeta je v prvi vrsti tekstilna industrija, pa tudi železna in steklena. Eksport v Rusijo ni še v taki meri realiziran, da bi se to posebno čutilo. Tudi je naletel pred vsem na italijansko konkurenco.

Denarni trg v Čehoslovaški pa je vzlic tem neugodnostim dokaj stabilen. Spekulacija s frankom, ki jo skoro sploh ni bilo, ni pustila v Čehoslovaški nobenih direktnih polomov. Nasprotno, Praga hiti, da se okoristi s položajem v katerega je zašel dunajski denarni in efektivni trg vsled ponesrečene gonje proti francoskemu franku.

Glavna skrb čehoslovaških gospodarskih krogov pa je ohranitev stabilnosti čehoslovaške krone.

Toda, če je gospodarski položaj v Čehoslovaški manj ugoden, je pa v Avstriji gotovo slab. Sanacija avstrijskih financ, ki je v hitrem tempu napredovala, je prišla v zastoj. Na eni strani je komisar Društva narodov dr. Zimmermann, ki zahteva prihranke predvsem v redukciji izdatkov, na drugi strani so pa posebno socialisti, ki hočejo sanacijo s še večjim obdavčenjem gospodarstva, kar zopet obtežuje predvsem produkcijo. Odločitev pade v par tednih v Genfu, kamor se poda dr. Zimmermann poročat. Neugodno vplivajo vedni štrajki, ki paralizirajo sicer znano elastičnost in prilagoditveno zmoglost avstrijske industrije in trgovine.

Porazno pa je vplivala na gospodarski položaj ponesrečena spekulacija s frankom, ki ji je sledil in ji še vedno sledi nebroj polomov malih in večjih bank, pa tudi cela vrsta starih solidnih trgovskih firm. Zadete so tudi večje znane banke, med temi Splošna industrijska, Depozitna in celo velika banka Bodenredit. Za kritje obveznosti je bilo treba vreči na trg efekte, ki so naravno padli nekateri do 75%.

Denar je drag, dobi se težko in le proti visokim obrestim. Nastalo je hipoma splošno obubožanje. Trgovci tožijo, da ne prodajo več, da, celo manj kakor v času najhujše povojne bede. Mnogi brezposelnih se pridruži še veliko število penzioniranih uradnikov ter posebna avstrijska specialiteta — mali rentnerji, ki so svoječasnno vložili svoje prihranke v državne papirje, za katere seveda sedaj nič ali skoro nič ne dobe. Vlada je bila primorana določiti podporo 40 milijard kron za te reveže, ki morajo sprejeti papir za svoje zlato.

V tej stiski se vse hujuje na borzo, ki je popolnoma odrekla. Da zahteva se celo, naj se borza zapre. Vlada je v neprijetnem položaju, ker mora na eni strani v resnici podvrežiti gotove mere proti dogodkom na borzi, na drugi strani pa ne sme s prisilnimi naredbami še bolj diskreditirati dunajski trg. Sicer se pa resno bavi z načrti kako onemogočiti v prihodnje sličen polom, oziroma tako dalekosežne posledice. Narodna banka je začela s takozvano "Stützungsaktion", podporno akcijo, da zadrži nadaljno padanje papirjev in s tem še večje obubožanje. Čeprav so kupljeni papirji pod zaporo, so vendar še vedno na delu kontraminirani. Nadalje bo moralo izginiti najbrže par sto malih bančic, ki žive večinoma od spekulirajočega občinstva.

Mnogo si obetajo Avstrijci, predvsem alpske dežele od agrarne konference, katere važnost je videti že v tem, da sta se je osebno udeležila zvezni predsednik

Hainisch in kancelar Seipel. Gre predvsem zato, da se dvigne agrarna produkcija potom delne uporabe posojila, dovoljenega svoječasno od Društva narodov za sanacijo.

Manj prizadeta pri posledicah spekulacije s frankom je Madžarska, čeprav je prišlo tudi tu nekaj zavodov v stiske in jih je par tudi skrahiralo.

Glavna skrb Budimpešte je gospodarska obnova, ki jo bo skušala doseči Madžarska s posojilom dovoljenim od Društva narodov. Madžarska kot agrarna država nima onih skrbi kot Avstrija. Vendar je zanimivo, da se ravno sedaj pripravlja carinska tarifa, ki ima v gotovih postavkah skoro prohibitiven značaj ter zavaruje tako madžarsko industrijo pred konkurenco.

Mnogo pričakuje Madžarska od razvika eksporta čez Reko. Regulirala je že svoje odnose s Česko in Avstrijo in ravnokar se vrše pogajanja z Jugoslavijo.

Vendar se pritožujejo gospodarski krogi, predvsem vinska trgovina nad nemožnostjo eksporta vin v Avstrijo in Čehoslovaško radi velike konkurence italijanskih močnejših vin.

Tudi mlinska industrija ima veliko konkurenco v inozemstvu. Mnogo velikih mlinov je bilo predelanih v druge svrhe.

S pomočjo tujega kapitala, ki se zelo zanima za Madžarsko, hoče le-ta obnoviti in razširiti svojo industrijo, da bi si mogla osvojiti balkanski trg.

Ravno tako je zaposlena s sanacijo svojih financ Poljska. Ustanovila je pred kratkim s pomočjo inozemstva emisijsko banko na zlati podlagi. Enota bo "zloty" (goldinar). Od ustaltive svojih financ si obeta Poljska mnogo. Dan ustanovitve nove emisije banke je bil pravi praznik.

Tudi poljska industrija ima velike težkocce. Ker pa ni v prvi vrsti namenjena eksportu, razen nekaterih panog, se kriza manj občuti. Prizadeta pa je precej velika industrija sukna v okolici Lodza. Boljše stoji petrolejska industrija v Galiciji.

Vzlic temu pa da je Poljska v pretežni večini agrarna država, je draginja zelo velika. Je to še posledica vednega padanja poljske marke. Zanimivo pa je, da se vzlic novi zlati valuti življenje ni še bolj podražilo. Sicer pa jo kalkulirala itak že dosedaj ravno vsled nestabilnosti marke, industrija in trgovina v dolarjih oz. funtih.

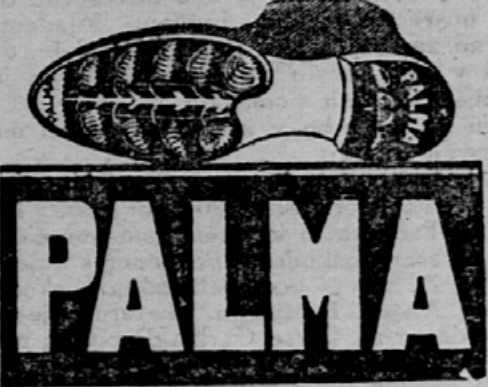
V Italiji je najela Poljska posojilo v znesku 400 milijonov lir. Sploh se tudi italijanska industrija zelo zanima za Poljsko, kjer misli investirati večje kapitale.

Borzna poročila.		
ogrške krone	0.0250	0.03
avstrijske krone	0.0317	0.0327
čehoslovaške krone	67.—	67.60
dinarji	27.70	27.90
leji	9.25	9.75
marke	—	—
dolarji	22.95	23.05
francoski franki	117.80	118.—
švicarski franki	403.—	406.—
angleški funti papirnati	99.25	99.45

DAROV
Podružnici "Sol. Dr." pri Sv. Jakobu so darovali za refekcijo: Kocjan Franc L. 2, Vitez Ivan L. 2, Ciril Rogelja, mizar pri Sv. Jakobu L. 5 + L. 2 + L. 2 = L. 9, Starc L. 1. Naša vrla čuhinja L. 10.—, Ivan Skedelj je zopet dal za otroški vrtec L. 10.—, Mlekarna v Trnovem daruje potom g. Mihaela Slapšaka dnevno 5 litrov mleka, naši vrli trgovci in obrtniki pa 12 kvintalov raznega blaga za kuhinjo.
Za svetoivansko podruž. Sol. društva je pribalinca Ludvik Modic 29. 5. 2.— L. 1.6 pa 3.— L. Nekdo ki ni igral je dal 1.— L. g. Ivan Zgur pa 2.— L. skupno 8.— L.

Srečna hvala darovalcem! Ludviku želimo, da bi vedno dobil, nikdar zgubil in dobiček kakor doslej — pri nas pustil!

NASI DIJAKI STRADAJO. — SPOMINJAJTE SE POVSOD IN VEDNO DIJASKE MATICE!

PETE
PODPLATI

PALMA
iz pristnega kaučuka.
„PALMA“ Trst, Via Coroneo 9.

ABADIE?
Evo! Naposled se je vendar povrnil izborni cigaretni papir. Zahtevajte ga povsod. (5)

Poljedelski stroji.
Stiskalnice za grozdje. Ročni mlini za jabolka, mlatilnice, ventilatorji, brane in vsak drugi poljedelski stroj, vse prvovrstnih znamk.
Takojsen odgovor na vsako informacijo, olajšano plačevanje.
Ing. RIGHI & VIDOVICH
Trst (8) Via Sanità 8 (vagal Porporella)
Insertirajte v „Edinosti“

Società Blocchisti Milanesi
Trst, Corso Vlt. Em. III št. 25 (vagal Piazza S. Caterina)
stavi na prodaj sodnim izvedencem velike partije svile, blaga za moške in ženske obleke, platno, bombaževino itd. itd.
Vse blago izvira iz velikih falimentov.
Cene, ki morejo osupniti tudi najizvedenejšega kupca!!
Evo prilika, ki se ne sme zamuditi!!!

MIOR ne čisti samo kovine ampak tudi keramiko in kristal
Nobeno drugo čistilo ga ne nadkriljuje v tem pogledu
Gospodinje! Ako hočete imeti bleščečo hišo, čistite jo le s čistilom MIOR.
MIOR NAPRAVI BLEŠČEČO VSAKO KOVINO **MIOR**

JELEN MILO SCHICHT
je **MILO** previdne gospodinje
„ŠIRITE EDINOST“

BANCA ADRIATICA
Ustanovljena leta 1905.
Delniška glavnica Lit. 15.000.000.— popolnoma vplačana.
Glavni sedež: Trst, Via S. Nicolò 9 (Lastna palača). Podružnici: ABBAZIA, ZARA.
Olajšuje vsako trgovsko operacijo z Jugoslavijo in z vzhodnimi deželami
Daje subvencije na blago, efekte in vrednosti
Otvorja akreditiva za nakup blaga. — Inkasi efektov in računov. Informacije. — Kupuje in prodaja dinarje in druge valute. Jamstvena pisma in druge operacije po najugodnejših pogojih.
Sprejema vloge v lirah na hranilno knjižico in jih obrestuje po 4%, teino netto, a vloge na tekoči račun po 4%, i vezane vloge proti odpovedi obrestuje najbolje po dogovoru.
Sprejema vloge v dinarjih ter jih obrestuje najbolje po dogovoru.
Izvršuje nakazila v lirah in dinarjih za Jugoslavijo